

ДЕНИСЕНКО Г.В.,

*доктор філософії, президент ВВРЮ*

---

**ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИВАТНОГО  
ОБВИНУВАЧЕННЯ**

**ТА ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ  
ПОРЯДКУ ЗДІЙСНЕННЯ**

**КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ФОРМІ  
ПРИВАТНОГО ОБВИНУВАЧЕННЯ**

**ОБЩАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ЧАСТНОГО  
ОБВИНЕНИЯ**

**И ОТДЕЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ  
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ**

**ПОРЯДКА ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ УГОЛОВНОГО  
ПРОИЗВОДСТВА В ФОРМЕ ЧАСТНОГО  
ОБВИНЕНИЯ**

**GENERAL CHARACTERISTICS OF THE  
PRIVATE CHARGE AND SEPARATE ASPECTS  
OF THE PERFECTION OF THE ORDER  
OF IMPLEMENTATION OF CRIMINAL  
PRODUCTION IN THE FORM OF PRIVATE  
ACCUSATION**

---

**Анотація:** у статті дано загальну характеристику приватного обвинувачення та досліджено окремі аспекти вдосконалення порядку здійснення кримінального провадження у формі приватного обвинувачення. Здійснено правовий аналіз чинних нормативно-правових актів та науково-теоретичних джерел з цього питання. У результаті дослідження на підставі комплексного, всебічного, наукового аналізу виявлено низку проблем теоретичного та практичного характеру, розглянуто комплекс рекомендацій.

**Ключові слова:** прокурор, кримінальне провадження, приватне обвинувачення, судові провадження.

**Аннотация:** в статье дана общая характеристика частного обвинения и исследованы отдельные аспекты совершенствования порядка осуществления уголовного производства в форме частного обвинения. Осуществлен правовой анализ действующих нормативно-правовых актов и научно-теоретических источников по данному вопросу. В результате исследования на основании комплексного, всестороннего, научного анализа выявлен ряд проблем теоретического и практического характера, рассмотрен комплекс рекомендаций.

**Ключевые слова:** прокурор, уголовное производство, частное обвинение, судебное производство.

**Annotation:** General characteristics of private prosecution are provided in the research paper and some aspects of improving the procedure of criminal proceedings in the form of private prosecution are studied. A legal analysis of current regulatory acts as well as scientific and theoretical sources on the subject was carried out. Through an integrated, comprehensive and scientific analysis the study resulted in identification of a number of problems of theoretical and practical nature and considering a set of recommendations for their solution.

**Key words:** prosecutor, criminal proceedings, private prosecution, judicial proceedings.

**Вступ.** Усвідомлення на найвищому (державному) рівні думки щодо важливості існування та розвитку цього інституту в процесі побудови громадянського суспільства є необхідною запорукою ефективності проведення реформування галузі кримінальної юстиції. Комплексне оновлення законодавчої бази в напрямі дотримання, охорони та захисту прав, свобод та інтересів учасників кримінального процесу має сприяти утвердженню України в очах світової спільноти як прогресивної та демократичної держави.

Кримінальний процесуальний кодекс України, який був прийнятий у 2012 році, змінив підхід до інститутів кримінального процесу та по-новому регламентував їх процедуру. Зокрема, суттєвих змін набув інститут кримінального

провадження у формі приватного обвинувачення. Збільшена кількість кримінальних правопорушень, провадження по яких здійснюється у приватній формі, відновлено стадію досудового розслідування та в цілому регламентовано новою окремою главою, на відміну від КПК України 1960 року. Оскільки з часу прийняття нового КПК України у 2012 році минуло близько чотирьох років, то уже можна говорити про проблеми і недоліки у його застосуванні, враховуючи потреби практики. Зокрема ця глава складається з трьох статей і не регламентує стадію досудового розслідування та судового розгляду, питань правонаступництва; містить тяжкі та особливо тяжкі злочини, віднесення яких до кримінального провадження у приватній формі є спірним питанням.

**Постановка проблеми та аналіз літературних джерел.** Незважаючи на всю важливість кримінального провадження у формі приватного обвинувачення, норми національного законодавства у цій сфері містять чимало колізій та прогалин, а тому, безперечно, потребують удосконалення. Окремі аспекти кримінального провадження у формі приватного обвинувачення є об'єктом багатьох наукових досліджень. Проте і на сьогодні все ще залишається багато дискусійних питань. Отже, є необхідність подальшого дослідження та переосмислення.

Метою наукової статті є аналіз кримінального провадження у формі приватного обвинувачення на проблемних питаннях, узагальнення та формування теоретичних положень та практичних висновків, вироблення рекомендацій стосовно вдосконалення правового регулювання.

**Результати досліджень.** Відповідно до ст. 477 Кримінального процесуального кодексу України (КПК) кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення, яке може бути розпочате слідчим, прокурором лише на підставі заяви потерпілого щодо кримінальних правопорушень \[2]. А. Ю. Казенко вважає, що приватне обвинувачення – це твердження про вчинення певною особою діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, та кримінальне переслідування, за вчинення яких передано державою на розсуд потерпілої особи, яке вживається за наявності заяви потерпілого або його законного представника і реалізується в рамках спеціальної правової процедури \[9, с. 105].

Тут слід зазначити, що серед науковців існує позиція, згідно з якою вказаний різновид кримінального провадження не є класичним видом у формі приватного обвинувачення, зважаючи на що його варто іменувати «кримінальне провадження, яке може бути розпочате лише на підставі заяви потерпілого» \[11].

На нашу думку, такі зміни у законодавстві навряд чи вплинуть на якість здійснення кримінального провадження у формі приватного обвинувачення та підвищать ефективність кримінального судочинства. Є інші, значно важливіші моменти, які потребують коригувань. Одним із таких вважаємо недосконалість правового регулювання у цій сфері.

Особливістю кримінального провадження у формі приватного обвинувачення за КПК України є те, що законодавцем передбачено проведення досудового розслідування за цією категорією справ. Прокурор і слідчий у межах своєї компетенції зобов'язані розпочати досудове розслідування, але підставою у цьому випадку є лише заява потерпілого, тобто активна роль належить не прокурору, а особі, яка звертається із заявою про вчинення щодо неї кримінального правопорушення. Отже, заява (повідомлення) потерпілого, як правило, є єдиним законним приводом для початку кримінального провадження у формі приватного обвинувачення. Якщо потерпілим є неповнолітня особа або особа, визнана в установленому законом порядку недієздатною чи обмежено дієздатною, або яка через хворобу, фізичні або психічні вади чи з інших поважних причин не може сама подати заяву, її можуть подати його законні представники. На нашу думку, ця позиція законодавця правильна, оскільки коли справи приватного обвинувачення порушуються не тільки судом, то виникає питання щодо розгляду цих заяв органом дізнання (як правило, міліцією). Особі про вчинення щодо неї злочину тієї категорії нерідко зверталися із заявами не в суд, як це передбачено законом, а до міліції. Органом дізнання, як правило, приймалося рішення про відмову у порушенні кримінальної справи, матеріали осідали в архівах, замість того, щоб бути направлені в суд для розгляду по суті \[16, с. 155–156].

А. Ю. Козловський вважає, що таку форму кримінального провадження, як приватне обвинувачення, характеризують наступні ознаки:

- твердження про вчинення певною особою діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, має місце тільки з боку потерпілої особи або її законного представника;
- обов'язкова наявність заяви потерпілої особи, яка містить її волевиявлення про притягнення до кримінальної відповідальності особи, яка вчинила відносно неї діяння, передбачене законом України про кримінальну відповідальність;
- офіційна підтримка ініціативи потерпілої особи про притягнення до кримінальної відповідальності особи, яка вчинила відносно неї діяння, з боку органу публічної влади;
- нормативне визначення переліку діянь, кримінальне переслідування за вчинення яких передано державою на розсуд потерпілої особи з урахуванням характеру вчиненого діяння, ступеня його тяжкості та особливостей взаємовідносин між потерпілою і особою, яка вчинила це діяння;
- потерпіла особа має право на: підтримання обвинувачення в суді; ініціювання та укладення угоди про примирення з підозрюваним чи обвинувачуваним;
- відмова потерпілої особи від обвинувачення є безумовною підставою для закриття кримінального провадження;
- можливість об'єднання первісної та зустрічної заяв в одному провадженні та вирішення суперечностей \[9, с. 105–106].

Вітчизняний законодавець передбачає окремі випадки, коли можливе кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення. Зокрема, відповідно до ч. 1 ст. 477 КПК кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення може бути розпочате прокурором лише на підставі заяви потерпілого щодо кримінальних правопорушень, чіткий перелік яких передбачений законодавством \[2].

Інститут приватного обвинувачення є однією з найдавніших форм організації кримінальної процесуальної функції захисту прав і свобод людини. Виділення в КПК України окремої глави щодо кримінального провадження у формі приватного обвинувачення надає інституту завершеності, саме існування такого інституту є показником рівня розвитку правової держави. Потерпілий є ініціатором початку кримінального провадження у формі приватного обвинувачення, і надалі він має право примиритися з підозрюваним або обвинуваченим та укласти угоду про примирення на всіх стадіях кримінального провадження. Отже, потерпілий є основною фігурою в такому провадженні, йому мають бути роз'яснені його права та забезпечена можливість їх реального здійснення. Тому запропоноване використання професійної правової допомоги і закріплення на законодавчому рівні права підтримувати обвинувачення в суді сприятиме удосконаленню процесуального статусу потерпілого в кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення \[16, с. 158].

Проаналізувавши норми КПК щодо правового регулювання здійснення кримінального провадження у формі приватного обвинувачення, доходимо висновку про їх вкрай обмежену кількість. Адже лише три статті КПК вказують на особливості приватного обвинувачення в Україні: ст. 477 «Поняття кримінального провадження у формі приватного обвинувачення»; ст. 478 «Початок кримінального провадження у формі приватного обвинувачення»; ст. 479 «Відшкодування шкоди потерпілому у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення». Крім того, статті 478 та 479 мають дуже обмежений характер. Висновок: необхідно внести відповідні доповнення для покращення правового регулювання порядку здійснення кримінального провадження у формі приватного обвинувачення.

На думку деяких науковців, поряд із позитивними новаціями кримінального процесуального законодавства маємо суттєві недоліки щодо нормативного забезпечення функціонування інституту приватного обвинувачення. Основним таким недоліком (або законодавчою прогалиною) є відсутність чітких вимог щодо змісту та форми заяви про кримінальне правопорушення як у КПК, так і в Інструкції.

Неповнота законодавчого регулювання інституту приватного обвинувачення частково компенсується нормативною вказівкою в “Пам’ятці щодо ведення єдиного обліку в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події” (що міститься в Інструкції): міліція зобов’язана приймати та реєструвати всі заяви й повідомлення про кримінальні правопорушення, своєчасно приймати рішення за ними. Заяви й повідомлення про кримінальні правопорушення, що вчинені або готуються, незалежно від місця й часу їх скоєння, повноти отриманих зведень і форми подання, а також особливостей заявника, реєструються цілодобово будь-яку оперативним черговим того органу внутрішніх справ, до якого звернулася особа чи надійшло повідомлення \[16].

Мабуть, найдискусійнішою відмінністю норм, що визначають основні положення існування інституту приватного обвинувачення в новому КПК, є значне розширення кола кримінально каранних діянь, провадження стосовно яких здійснюється в згаданій формі. До набрання чинності КПК України 2012 року згідно зі ст. 27 КПК 1960 року притягнення до кримінальної відповідальності відбувалося лише за злочини, передбачені ст. 125, ч. 1 ст. 126, ст. 203–1, ст. 206, ст. 219, 229, 231–232–2, ст. 356 Кримінального кодексу України щодо дій, якими заподіяно шкоду правам та інтересам окремих громадян. Справи про злочини, передбачені ч. 1 ст. 152, розслідувались не інакше, як за скаргю потерпілого, але закривати їх за

примиренням потерпілого з обвинуваченим, підсудним, на відміну від інших, не можна було \[19].

Якщо справа про будь-який із зазначених злочинів мала особливе громадське значення, а також у виняткових випадках, коли потерпілий через свій безпорадний стан, залежність від обвинуваченого чи з інших причин не міг захистити свої законні інтереси, прокурор мав право порушити справу й за відсутності скарги потерпілого. Така справа направлялася для провадження дізнання чи досудового слідства, а після закінчення розслідування розглядалася судом у загальному порядку, а отже в разі примирення потерпілого з обвинуваченим (підсудним) вона не підлягала закриттю.

Тепер же таке «перейняття обвинувачення» прокурором законодавчо не закріплено. У КПК України 2012 року спектр кримінально каранних діянь, провадження щодо яких здійснюється у формі приватного обвинувачення, збільшився майже вшестеро \[12, с. 389].

Ще однією суттєвою прогалиною вітчизняного законодавства є відсутність урегулювання новим КПК 2012 року у порівнянні з КПК 1960 року захисту інтересів постраждалих, стан яких унеможлиблює (ускладнює) самостійну ініціацію кримінального провадження у формі приватного обвинувачення. На цій проблемі наголошує у своєму дослідженні А. І. Тітко \[17]. Автор зазначає, що можуть виникнути ситуації, коли право ініціювати кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення переходить до правопорушника. Наприклад, у випадку, коли правопорушником є єдиний родич, який і має таке право. Зважаючи на таке, науковець вбачає, що буде доцільно відродити право прокурора втручатися у провадження у формі приватного обвинувачення у виняткових випадках, коли потерпілому заважає подати таку заяву його безпорадний стан, і надати йому право у таких випадках розпочинати кримінальне провадження без заяви потерпілого \[17, с.



269]. Підтримуємо цю пропозицію, адже якщо проаналізувати судові рішення у справах приватного обвинувачення за суб'єктом відповідальності, то можна дійти висновку про те, що непоодинокими є випадки, коли родичі вчиняють злочини один проти одного.

Розробляючи конкретні пропозиції щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства в частині правового регулювання здійснення кримінального провадження у формі приватного обвинувачення, слід обов'язково взяти до уваги положення щодо цих питань, які містяться в інших статтях КПК, а не лише у раніше зазначених трьох спеціальних статтях. Якщо ж суд переконається в тому, що угоду може бути затверджено, відповідно до ст. 475 КПК він виносить вирок, яким затверджує угоду, і призначає узгоджену сторонами міру покарання. У випадку, коли кримінальне провадження у зв'язку з укладенням угоди попередньо було виділено в окреме провадження, потім вироком суду затверджено угоду та призначено узгоджене між сторонами покарання чи звільнення від його відбування з випробуванням, ні при цьому щодо інших кримінальних правопорушень провадження здійснювалося у загальному порядку, то під час визначення остаточного покарання суд має керуватися ч. 4 ст. 70 та ст. 72 КК. Якщо ж підозрюваний чи обвинувачений у період відбування покарання за вчинене кримінальне правопорушення вчинив інше кримінальне правопорушення, у провадженні щодо якого надалі було укладено угоду, суд, переконавшись, що угода може бути затверджена, ухвалює вирок, яким затверджує угоду, призначає узгоджену сторонами міру покарання, а остаточне покарання визначає, керуючись правилами статей 71, 72 КК [18, с. 22].

Доцільним та необхідним кроком реформування Глави 36 КПК України зокрема та інституту кримінального провадження загалом вбачає Х. І. Нефедоров. Зокрема, авторка акцентує увагу на необхідності внесення статей, які

міститимуть вимоги до заяви потерпілого, також статті, яка надаватиме право потерпілому на безоплатну правову допомогу у випадках неможливості самостійно забезпечити себе кваліфікованою юридичною допомогою, доповнення статтею про правонаступництво у випадку смерті потерпілого. Реформувати також інститут приватного обвинувачення, виділивши статті, які передбачають тяжкі злочини та особливо тяжкі та ті, які посягають на суспільні інтереси, в окремий інститут приватно-публічного кримінального провадження. На шляху України до впровадження Європейських традицій та кращого забезпечення прав людини нововведення є необхідними [13].

С. І. Перепелиця зазначає, що в новому КПК України законодавець фактично відмовився від традиційного розуміння інституту приватного обвинувачення, а його функціонування заміщено категорією справ приватно-публічного обвинувачення. На думку автора, за такого підходу мову про існування окремого провадження, яке мало б певні особливості, абсолютно неможливо. Розширення переліку справ, у яких провадження здійснюється у формі приватного обвинувачення, попри всі його позитивні риси фактично не дає підстав для тверджень про наявність самодійсного провадження з певними правилами, специфікою слідчих та судових дій. Він пропонує два шляхи вирішення зазначеної колізії. Перший – це відмова від включення до системи кримінальної процесуальної діяльності окремого провадження у формі приватного обвинувачення і зміна назви ст. 477 «Особливості провадження кримінальних справ окремих категорій» замість «Поняття кримінального провадження у формі приватного обвинувачення», як це має місце щодо кримінального провадження стосовно неповнолітніх у главі 38 КПК. Другий, найбільш прийнятний, на його думку, – це опрацювання належної правової регламентації приватного обвинувачення як

окремого провадження, що пов'язано, зокрема, із покладанням на приватного обвинувача обов'язку підтримувати й доводити пред'явлене ним обвинувачення [14, с. 184]. Водночас, О. Янюська вважає, що розширення переліку складнів кримінальних правопорушень, щодо яких може бути здійснене кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення, сприятиме підвищенню відповідальності винних осіб безпосередньо перед потерпілими особами та ефективному досягненню основної мети кримінального судочинства [19, с. 245].

Жодним чином не встановлено особливостей проваджень у формі приватного обвинувачення й щодо прийняття рішень слідчим і прокурором на стадії направлення до суду клопотання про обрання щодо підозрюваного запобіжного заходу. Сам потерпілий таким правом взагалі не наділений, що також певним чином суперечить логіці законодавчого врегулювання інституту приватного обвинувачення. Таким чином, доходимо висновку про пряму суперечливість закону участі прокурора в розгляді обвинувального акта в суді в кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення, а також про певну незбалансованість законодавства, яке регулює хід і закінчення досудового розслідування звільненням особи від кримінальної відповідальності [7, с. 160].

Законодавець не визначився стосовно судового розгляду кримінального провадження у формі приватного обвинувачення. Про це свідчить навіть назва ст. 478 КПК «Початок кримінального провадження у формі приватного обвинувачення». Не враховано, що потерпіла особа під час судового розгляду підтримує обвинувачення. Навіть у разі відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення в суді у справах публічного обвинувачення потерпілий має право підтримувати обвинувачення. У цьому випадку кримінальне провадження набуває статусу приватного і здійснюється за процедурою приватного обвинувачення (ст. 340 КПК). Крім того, потерпіла особа може

ініціювати та укласти угоду про примирення з підозрюваним чи обвинуваченим (ч. 3 ст. 469 КПК). А відмова потерпілої особи від обвинувачення тягне за собою закриття кримінального провадження (п. 7 ч. 1 – ст. 284 КПК). На жаль, КПК не встановлює підстав для об'єднання первісної і зустрічної заяв в одному кримінальному провадженні, що відбувається у формі приватного обвинувачення. Адже подання за наявності до того підстав обвинуваченим зустрічної заяви є активною формою захисту ним своїх прав і інтересів, а також захисту від необгрунтованого обвинувачення. Вважаємо, що об'єднання вказаних заяв в одному провадженні сприятиме процесуальній економії, але за умови, якщо заяви мають відношення до одних й тих самих осіб та стосуються взаємопов'язаних дій. Саме вищевказані ознаки характеризують кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення і складають його зміст у процесуальному аспекті. Звернемось до нормативного визначення терміну «обвинувачення». Законодавець трактує обвинувачення як твердження провчинення певною особою діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, висунуте в порядку, встановленому КПК (п. 13 ч. 1 ст. 3 КПК). Тобто поняття «обвинувачення» в КПК вживається в матеріальному значенні. З урахуванням цього поняття «приватного обвинувачення» слід використовувати саме в цьому сенсі [9, с. 105].

**Висновки.** Викладене вище дозволяє дійти висновку, що чинне національне законодавство щодо кримінального провадження у формі приватного обвинувачення містить чимало колізій та прогалин, а тому потребує вдосконалення. Зокрема, вбачається за необхідне розширити правове регулювання інституту приватного обвинувачення шляхом внесення відповідних доповнень. Адже, проаналізувавши норми КПК у частині правового регулювання здійснення кримінального провадження у формі приватного обвинувачення, дійшли

висновку про їх дуже обмежену кількість та стислий характер. Доцільно відродити право прокурора втручатися в провадження у формі приватного обвинувачення у виняткових випадках, коли потерпілому заважає подати таку заяву його безпорадний стан, та надати йому право у таких випадках розпочинати кримінальне провадження без заяви потерпілого.

Необхідне внесення статті, яка міститиме вимоги до заяви потерпілого. Адаже

спостерігається відсутність зазначення чітких вимог щодо змісту та форми заяви про кримінальне порушення як у КПК, так і в Інструкції. А також статті, яка надаватиме право потерпілому на безоплатну правову

допомогу у випадках неможливості самостійно забезпечити себе кваліфікованою юридичною допомогою провадження у формі приватного обвинувачення, слід обов'язково взяти до уваги положення щодо цих питань, які містяться й у інших статтях КПК, а не лише раніше зазначених трьох спеціальних статтях. Вказані заходи сприятимуть підвищенню ефективності застосування національних норм щодо здійснення кримінального провадження у формі приватного обвинувачення. Насамкінець, слід зауважити, що правове регулювання кримінального провадження у формі приватного обвинувачення потребує подальших наукових досліджень.

---

## ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28.06.1996. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 1411
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88.2.
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2002. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 131.
4. Войтович Є. М. Проблемні питання проваджень приватного обвинувачення. Вісник Запорізького національного ун-ту. 2015. № 3. С. 157–161.
5. Єні О. В. Деякі аспекти кримінального провадження у формі приватного обвинувачення. Форум права. 2013. № 2. С. 134–139.
6. Козленко А. Ю. Приватне обвинувачення: поняття та ознаки. Науковий вісник Ужгородського національного ун-ту. 2014. № 27. Том 3. С. 103–106.
7. Костовська О. Доказування у справах про злочини приватного обвинувачення: автореф. дис.... канд. юрид. наук. К., 2010. С. 17.
8. Крушинський С. А. Відмова потерпілого (приватного обвинувача) від обвинувачення: поняття, порядок здійснення та правові наслідки. Університетські наукові записки. 2015. № 2. С. 212–220.
9. Малярчук Н. В. Інститут приватного обвинувачення в кримінальному процесі України. Актуальні проблеми держави і права. 2014. № 56. С. 85–91.



10. Нефьодір Х. І. Шляхи удосконалення інституту кримінального провадження у формі приватного обвинувачення. URL: <http://naub.oa.edu.ua/2016/шляхи-удосконалення-інституту-кримінального-обвинувачення>
  11. Перелепіна С. І. Правова природа кримінального провадження у формі приватного обвинувачення та її регламентація за новим КПК України. Право і безпека. 2012. № 4. С. 180–185.
  12. Предметніков О. Потерпілий як сторона обвинувачування в справах приватного обвинувачення. Форум права. 2009. № 2. С. 345–349. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2009-2/09progpo.pdf>
  13. Про затвердження Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, та положень про комісії: наказ МВС України від 19.11.2012. № 1050. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/22095-12>
  14. Рекомендація № R(85) 11 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо положень на потерпілого в рамках кримінального права і кримінального процесу: ухвалена Комітетом Міністрів Ради Європи на 387 засіданні заступників міністрів 28.06.1985. URL: [http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994\\_127](http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_127)
  15. Рекомендація Rec(2006)8 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо допомоги потерпілим від злочинів: ухвалена Комітетом Міністрів Ради Європи на 967-му засіданні заступників міністрів 14.06.2006. Міжнародні стандарти у сфері судочинства. К.: Істина, 2010. 488 с.
  16. Сорока С. О. Окремі аспекти кримінального провадження у формі приватного обвинувачення. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. 2014. № 807. С. 154–158.
  17. Тітко І. А. Проблемні питання захисту інтересів потерпілих, стан яких унеможливорює (ускладнює) самостійну ініціацію кримінального провадження у формі приватного обвинувачення. Порівняльно-аналітичне право. 2015. № 2. С. 267–271.
  18. Часопис цивільного і кримінального судочинства: науково-практичний юридичний журнал. 2016. № 1. С. 152 с.
  19. Яновська О. Особливості кримінальних проваджень у формі приватного обвинувачення за новим Кримінальним процесуальним кодексом України. Часопис Київського університету права. 2013. № 1. С. 242–245.
- Не слід забувати про те, що розроблячи конкретні пропозиції щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства в частині правового регулювання здійснення кримінального